

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

Protokolant Kinga Sternik

w sprawie **I. R.**

co do której umorzono postępowanie o czyny z art. 226 § 1 k.k. i art. 276 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

na posiedzeniu w dniu 6 listopada 2024 r.,

kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich wniesionej na korzyść **I. R.**

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 5 października 2021 r., sygn. akt II Ka 274/21,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Olecku

z dnia 26 maja 2021 r., sygn. akt II K 519/19

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej orzeczonego wobec
I.R. środka zabezpieczającego i w tym zakresie przekazuje sprawę
do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym
Sądowi Okręgowemu w Suwałkach.**

Tomasz Artymiuk

Piotr Mirek

Zbigniew Puskarski

UZASADNIENIE

I. R. została oskarżona o to, że:

I. w dniu 8 kwietnia 2019 r. w m. C. gm. K. znieważała funkcjonariuszy Policji mł. asp. P. W. oraz sierż. sztab. K. Ż. słowami powszechnie uznanymi za obelżywe podczas i w związku z pełnieniem przez nich obowiązków służbowych, tj. o czyn z art. 226 § 1 k.k.

II. w dniu 8 kwietnia 2019 r. w Komendzie Powiatowej Policji przy ul. Z. (nie podano miasta) zniszczyła poprzez porwanie dokument w postaci protokołu przesłuchania podejrzanego, którym nie miała prawa wyłącznie rozporządzać, tj. o czyn z art. 276 k.k.

Sąd Rejonowy w Olecku wyrokiem z dnia 26 maja 2021 r., sygn. akt II K 519/19:

- na podstawie art. 31 § 1 k.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. umorzył postępowanie karne prowadzone przeciwko I. R. , w zakresie obu wymienionych czynów - wobec niepopelnienia przez podejrzaną zarzucanych jej przestępstw z uwagi na stan niepoczytalności w chwili czynów (pkt I wyroku),

- na podstawie art. 93a § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 93b § 1 k.k. w zw. z art. 93 c pkt 1 k.k. w zw. z art. 93f § 1 k.k. orzekł wobec I. R. środek zabezpieczający w postaci terapii farmakologicznej (pkt II).

Nadto rozstrzygnął o kosztach sądowych.

Apelacje od tego wyroku wnieśli oskarżona I. R. oraz jej obrońca wyznaczona z urzędu.

Oskarżona wskazała, że zaskarża wyrok w całości, zarazem jednak zaznaczyła, że kwestionuje go cyt. „zwłaszcza w części dotyczącej zmuszania mnie do przyjmowania pigułek”, w grę wchodzi bowiem „ogromna dotkliwość pseudo leczenia oraz głęboka ingerencja w moje ciało i umysł”. Twierdziła, że cyt. „policjantów nie wyzywałam, a protokół, który porwałam, zawierał moje zeznania, które mam prawo poprawić lub unieważnić”. Wniosła o „uniewinnienie lub umorzenie sprawy”.

Obrońca oskarżonej również zaskarżyła wyrok w całości, zarzucając „błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść orzeczenia, a polegający na dokonaniu nieprawidłowej oceny stopnia społecznej szkodliwości czynów z art. 226 § 1 k.k. i 276 k.k., podczas gdy prawidłowa, zgodna z zasadami wiedzy, doświadczenia życiowego i logicznego wnioskowania analiza

materiału dowodowego, a także okoliczności popełnienia zarzuconych oskarżonej czynów winny prowadzić do wniosku, że ich społeczna szkodliwość była znikoma”.

Podnosząc powyższe, wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania w sprawie na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k..

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 5 października 2021 r., sygn. akt II Ka 274/21, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok i rozstrzygnął o kosztach za postępowanie odwoławcze.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w całości na korzyść oskarżonej I. R. , zarzucając „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej orzeczenia Sądu I instancji, poprzez nienależyte rozpoznanie apelacji, wniesionej przez oskarżoną I. R. , co w konsekwencji doprowadziło do utrzymania w mocy rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w Olecku w zakresie orzeczonego w pkt II wyroku środka zabezpieczającego, mimo iż zapadło ono z rażącą obrazą przepisu prawa materialnego, tj. art. 93a § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 93f § 1 k.k., polegającą na orzeczeniu wobec oskarżonej środka zabezpieczającego w postaci terapii farmakologicznej, podczas gdy z art. 93f § 1 k.k. jednoznacznie wynika, iż jedynym celem terapii, orzeczonej w postaci terapii farmakologicznej jest osłabienie popędu seksualnego, nie zaś korygowanie zachowań sprawcy, które - jak w przypadku I. R. - z popędem tym nie mają żadnego związku”.

Podnosząc powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w Suwałkach”, nadto o wstrzymanie, na podstawie art. 532 § 1 k.p.k., wykonania wobec I. R. wyroku Sądu Rejonowego w Olecku, utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach, w zakresie zastosowanego środka zabezpieczającego w postaci terapii farmakologicznej.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 9 października 2024 r. wstrzymał wykonanie – w zakresie rozstrzygnięcia o zastosowaniu wobec I. R. środka zabezpieczającego w postaci terapii farmakologicznej – wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 5 października 2021 r., sygn. akt II Ka 274/21, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Olecku z dnia 26 maja 2021 r., sygn. akt II K

519/19. Obecnie, wypowiadając się odnośnie do zarzutu podniesionego w kasacji, należy stwierdzić, że jest on w oczywisty sposób zasadny, co przemawiało za rozpoznaniem skargi na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Należy też jednak stwierdzić, że sama konstrukcja przedmiotowej kasacji nasuwa zastrzeżenia. Jej Autor zadeklarował, że wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach zaskarża w całości i domagał się jego uchylenia, natomiast treść podniesionego zarzutu nader jasno świadczy, że nie uważa, iż wyrok ten jest w całości nieprawidłowy. Jego wady upatruje w utrzymaniu w mocy części wyroku Sądu pierwszej instancji ujętej w pkt II, która rozstrzygała o zastosowaniu wobec oskarżonej środka zabezpieczającego w postaci terapii farmakologicznej. Świadczy też o tym treść wniosku złożonego na podstawie art. 532 § 1 k.p.k., którym postulowano wstrzymanie wykonania wyroku tylko w zakresie zastosowanego wobec I. R. środka zabezpieczającego w postaci terapii farmakologicznej. W konsekwencji to przez podniesione w kasacji uchybienie, stanowiące zarzut skierowany przeciwko wyrokowi Sądu Okręgowego w Suwałkach, zidentyfikowano faktyczny – tylko częściowy – zakres jego zaskarżenia (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2024 r., II KK 141/24).

W kasacji słusznie podniesiono, że rozpoznając apelację wniesioną przez I. R. , Sąd drugiej instancji rażąco naruszył art. 433 § 2 k.p.k., co miało istotny wpływ na treść wyroku. Oskarżona, niebędąca podmiotem fachowym, sporządziła apelację tak jak potrafiła, w szczególności nie podniosła wprost zarzutu obrazy określonych przepisów prawa materialnego, mających zastosowanie przy orzekaniu środka zabezpieczającego w postaci terapii, jednak całkiem jasno twierdziła, że środek ten, precyzując, że chodzi o terapię farmakologiczną, zastosowano wobec niej niesłusznie. Obligowało to Sąd *ad quem* do uważnego zbadania tego zagadnienia, co jednak nie nastąpiło, skoro w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdzono, że „orzeczony środek zabezpieczający w postaci terapii farmakologicznej, który kwestionuje oskarżona związany jest z treścią opinii sądowo-psychiatrycznej. Orzeczono go bo jest to konieczne aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez oskarżoną czynu zabronionego. Środek ten dostosowano do stopnia społecznej szkodliwości czynu zabronionego, który oskarżona może popełnić oraz prawdopodobieństwa jego popełnienia”. Prowadzi to do wniosku, że Sąd nie

rozważył należycie zarzutu apelacji co do prawidłowości zastosowania wobec oskarżonej przedmiotowego środka zabezpieczającego, w kontekście czynów, których dopuściła się oskarżona i przepisów powołanych przez Sąd meriti. Wśród nich wymieniono art. 93a § 1 pkt 2 k.k. stanowiący, że jednym ze środków zabezpieczających jest terapia oraz art. 93f § 1 k.k., w świetle którego terapia może przybrać postać terapii farmakologicznej (taką orzeczono wobec I. R.), ta zaś ma zmierzać tylko do osłabienia popędu seksualnego, a więc nie do korygowania zachowań, które z popędem tym nie mają nic wspólnego [zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 czerwca 2019 r., IV KK 17/19; z dnia 3 października 2019 r., III KK 315/18; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 11 września 2018 r., II AKzw 1216/18. Dostrzegając mankamenty takiego rozwiązania, także w piśmiennictwie prawniczym akcentuje się, że „terapia może polegać na terapii farmakologicznej, zmierzającej do osłabienia popędu seksualnego. Terapia farmakologiczna to leczenie za pomocą podania leków. Co istotne, w art. 93f § 1 ustawodawca nie zezwala na poddanie sprawcy farmakoterapii innej niż zmierzająca do osłabienia popędu seksualnego. A zatem, poza zakresem tego środka zabezpieczającego pozostaje np. leczenie lekami przeciwpsychotycznymi” - M. Pyrcak-Górowska w: W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks Karny. Część ogólna. Tom I. Część II, Komentarz do art. 53-116, WK 2016, teza 6 do art. 93 f]. Zatem w sytuacji, gdy zarzucone I. R. czyny zabronione nie miały, co oczywiste, żadnego związku z jej popędem seksualnym, orzeczenie wobec niej środka zabezpieczającego w postaci terapii farmakologicznej nastąpiło z naruszeniem art. 93a § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 93f § 1 k.k. Nie zmienia tego fakt, że w opinii sporządzonej na użytek niniejszego postępowania biegli lekarze psychiatrzy, powołując art. 93a § 1 pkt 2 k.k., jednak nie dostrzegając unormowania z art. 93f § 1 k.k., wskazali, że stan zdrowia psychicznego oskarżonej poprawiłoby wdrożenie wobec niej terapii farmakologicznej, po orzeczeniu środka zabezpieczającego. Z kolei utrzymanie w mocy wspomnianego rozstrzygnięcia, mimo jego zakwestionowania w apelacji wniesionej przez oskarżoną, każe uznać, że Sąd odwoławczy rażąco naruszył art. 433 § 2 k.p.k. Miało to istotny wpływ na treść wydanego przez ten Sąd wyroku, bowiem prawidłowe rozpoznanie apelacji prowadziłoby do zmiany wyroku Sądu meriti – przez uchylenie orzeczenia zawartego

w jego pkt II, względnie określenie – gdyby biegli lekarze psychiatrzy i psycholog widzieli celowość takiego rozstrzygnięcia – że terapia stosowana wobec oskarżonej będzie miała postać psychoterapii lub psychoedukacji, co również przewiduje art. 93f § 1 k.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł, jak w części dyspozytywnej wyroku. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w zakresie określonym tym wyrokiem Sąd Okręgowy w Suwałkach uwzględni uwagi zawarte w niniejszym uzasadnieniu, a w sytuacji, gdy opinia sądowo-psychiatryczna dotycząca oskarżonej została sporządzona w 2020 r., podjęcie czynności w celu jej zaktualizowania, co pozwoli ustalić czy i jaki środek zabezpieczający powinien być stosowany wobec I. R.

[J.J.]

[ał]

Tomasz Artymiuk

Piotr Mirek

Zbigniew Puskarski